

K. Baumgartner (Hrsg.) *Von Aresing bis Regensburg. Festschrift zum 250. Geburtstag von Johann Michael Sailer am 17. November 2001*, Verlag des Vereins für Regensburger Bistumsgeschichte, Regensburg 2001

W 2001 roku przypada 250-lecie urodzin pierwszego wielkiego inicjatora przemian w teologii moralnej w XIX wieku Johanna Michaela Sailera (1751-1832). Sailer był charzmatycznym wychowawcą całych pokoleń kapłanów i świeckich. Wywarł ogromny wpływ nie tylko na życie naukowe, lecz i na całokształt życia religijnego, m.in. broniąc skutecznie praw Kościoła i wiernych. Cieszył się dużym autorytetem i szerokim uznaniem także poza granicami Bawarii, stając się jednym z przywódców duchowych swoich czasów. Jako teolog pozostawił po sobie obfitą spuściznę piśmienniczą, głównie z zakresu teologii pastoralnej i moralnej. Zasadnicze znaczenie dla dziejów teologii moralnej miał jego trzytomowy podręcznik pt. *Handbuch der christlichen Moral* (1817), który był najbardziej dojrzałym jego dziełem i zawierał zasadniczą koncepcję jego nauki moralnej. Odstąpił w nim od dotychczasowego szkolnego traktowania tej dyscypliny. Zamiast wykładu fundamentalnych pojęć – pryncypiów nauki moralności (cel ostateczny, prawo, cnota) – rozpoczynał od historii zbawienia i wynikających z niej prawd. W jego teologii moralnej ważne miejsce zajmowało zagadnienie sumienia, gdzie człowiek doświadczał Boga jako Prawodawcy. Kluczowe jednak miejsce posiadała idea nawrócenia. W nawróceniu widział efektywne lekarstwo na bolączki swoich czasów (niepokoje społeczno-polityczne, wojny i rewolucje, zamęt w prądach kulturalnych i systemach filozoficznych, a także upadek moralny).

J.M. Sailer był profesorem dogmatyki w Ingolstadt, a następnie teologii moralnej i pastoralnej w Landshut, w Uniwersytecie Bawarskim. Zmiany uczelni były spowodowane podejrzeniami o obłądki doktrynalne. Z tego właśnie powodu w 1819 r. wobec planowanej nominacji na biskupa wyraźny sprzeciw wyraziły kręgi kurialne. Dopiero w 1822 r. został sufraganiem, a w 1829 ordynariuszem w Ratyzbonie. Warto tu też napomknąć, że proponowano mu w 1812 r. katedrę uniwersytecką we Wrocławiu i chociaż obiecywano mu jednocześnie kanonię katedralną oraz większe uposażenie, nie przyjął tego stanowiska.

Z okazji 250. rocznicy urodzin Sailera wydana została przez diecezję Regensburg *Księga Pamiątkowa* ku jego czci. Publikacja niniejsza składa się z czterech części: I. *Sailer – spotkania*, II. *Sailer – tematy*, III. *Sailer – dzieła*, IV. *Sailer – dokumenty*. Zawiera ona 31 artykułów różnych autorów. Księgę rozpoczyna słowo wprowadzające kard. F. Wettera, w którym oddał on hołd wielkiemu biskupowi Regensburga i teologowi moralistcie. Wśród artykułów do ważniejszych należą dwa teksty mówiące o życiu i działalności biskupa Sailera: *Fall Sailer vor der Inquisition – Eine posthume Anklageschrift gegen den Theologen und Bischof aus dem Jahr 1873* autorstwa H. Wolfa z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Münster oraz regensburskiego historyka K. Hausbergera: *Vom niedrigsten Deisten zum beyerischen Kirchenvater. Seilers posthume Diffamierung und seine Rehabilitation durch die historisch-kritische Forschung*. Należy zauważyć, że w *Księdze* znajduje

się także urzędowa rehabilitacja Sailera za posądzenia o odstępstwo od doktryny Kościoła. Publikacja zawiera bowiem list Jana Pawła II pt. *Die Rechtgläubigkeit dieses Mannes nachahmen*, napisany 19 IV 1982 r. z okazji 150-lecia śmierci Sailera, a skierowany do Biskupa Regensburga R. Grabera. Redaktor pracy K. Baumgartner celowo umieścił także kazanie kard. J. Ratzingera, Prefekta Rzymskiej Kongregacji Nauki Wiary, wygłoszone w 1982 r. w Landshut.

Niniejsza pozycja książkowa stanowi cenną wartość historyczną dla poznania dziejów nie tylko biskupstwa w Regensburgu, ale także dziejów teologii moralnej w XIX wieku.

ks. Tadeusz Reroń